

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

วิชาภาษาอังกฤษเป็นวิชาที่ได้รับการบรรจุอยู่ในหลักสูตรของการศึกษาไทยตลอดมา เนื่องจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่ยอมรับกันทั่วโลกว่าเป็นภาษาต่างประเทศที่สำคัญ และใช้ในการติดต่อสื่อสารระหว่างนานาชาติที่แพร่หลายที่สุด ภาษาอังกฤษจึงเข้ามามีบทบาทอย่างมากต่อความเป็นอยู่ของคนไทย ไม่ว่าจะเป็นด้านการเมือง เศรษฐกิจ การค้า สังคม และการศึกษายิ่งไปกว่านั้น อนาคตอันใกล้นี้ประเทศไทยมีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนจากประเทศเกษตรกรรมไปสู่ประเทศอุตสาหกรรมใหม่ ภาษาอังกฤษย่อมมีบทบาทมากยิ่งขึ้น เพราะภาษาอังกฤษเป็นเครื่องมือสำคัญอันหนึ่งที่ใช้เป็นสื่อกลางในการนำเอาวิทยาศาสตร์ และ เทคโนโลยีที่ทันสมัย และจำเป็นสำหรับการพัฒนาประเทศ ดังนั้นการเรียนรู้ภาษาอังกฤษจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งสำหรับคนไทย

อย่างไรก็ตาม การเรียนการสอนภาษาอังกฤษในประเทศไทยยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร แม้ว่าได้จัดให้มีการเรียนการสอนภาษาอังกฤษอย่างเป็นกิจลักษณะมาเป็นเวลาช้านาน ดังจะเห็นได้จากรายงานผลการทดสอบคุณภาพการศึกษาที่กรมวิชาการได้จัดทำขึ้นในปีพุทธศักราช 2529 ซึ่งพบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ทั่วประเทศโดยเฉลี่ยทำคะแนนผลสัมฤทธิ์ของวิชาภาษาอังกฤษอยู่ในเกณฑ์ผ่าน (50%) เพียงร้อยละ 2 อยู่ในเกณฑ์พอใช้ (60%) เพียงร้อยละ 1 เท่านั้น และไม่มีผู้ที่อยู่ในเกณฑ์ดี (70%) และดีมาก (80%) เลย (กรมวิชาการ 2530 : 10) นอกจากนี้จากรายงานการประเมินผลคุณภาพการศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา ก็พบเช่นกันว่า ในจำนวนโรงเรียนมัธยมศึกษา 1,715 โรงเรียนทั่วประเทศมีโรงเรียนเกินกว่าครึ่งหนึ่งหรือร้อยละ 52.59 ที่นักเรียนยังมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษต่ำ (กรมสามัญศึกษา 2531 : 18)

เมื่อพิจารณาถึงคุณภาพของการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ องค์ประกอบหนึ่งที่มีผลโดยตรงต่อคุณภาพการเรียนการสอนคือครู ทั้งนี้เพราะการเรียนรู้ของผู้เรียนจะดำเนินไปได้ด้วยดี

ต้องเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการสอนที่ดีของครู ถ้าครูไม่มีความรู้ ความสามารถ และขาดกลวิธี การสอนที่ดี ย่อมจะทำให้คุณภาพของการเรียนการสอนไม่ได้ผลเท่าที่ควร สงวน ช่างฉัตร (2531 : 44-45) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับความสำคัญของครูผู้สอนว่า ครูเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ และทักษะการสอน เป็นผู้รับผิดชอบจัดกิจกรรมที่เกี่ยวกับการเรียนรู้ ให้แก่ผู้เรียน ในอันที่จะนำมา ซึ่งความรู้ ทักษะ และทัศนคติ นอกจากนี้ สุมิตรา อังวัฒนกุล (2531 : 12) ได้เสริมแนวคิด ในเรื่องเดียวกันว่า อนาคตของการเรียนการสอนภาษาอังกฤษจะมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับตัวครูผู้สอน เป็นสำคัญ

ดังนั้น สถาบันหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการผลิตครู จึงควรพยายามหาทางปรับปรุง คุณภาพของครูให้ดีขึ้น และให้เหมาะสมกับกาลเวลาอยู่เสมอ

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย เชียงใหม่ เป็นสถาบันหนึ่งซึ่งมีหน้าที่ในการผลิตครู ใน ระดับมัธยมศึกษา ได้เริ่มก่อตั้งขึ้นในปีพุทธศักราช 2511 โดยมีวัตถุประสงค์ข้อหนึ่งว่า "เพื่อผลิต บัณฑิตทางการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ (Effective Teachers) ทั้งด้านวิชาการและวิธีสอนที่จะ ออกไปเป็นอาจารย์สอนในระดับมัธยมศึกษาต่อไป" (สุวัฒน์ นิยมคำ 2518 : 6) และได้มีการ จัดแผนการศึกษาสำหรับนักศึกษาไว้ 2 ประเภท คือสำหรับนักศึกษาวุฒิมัธยมศึกษาปีที่ 6 หรือเทียบ เท่าเข้าศึกษาในชั้นปีที่ 1 ใช้เวลาในการศึกษา 4 ปี และสำหรับนักศึกษาวุฒิอนุปริญญาหรือ เทียบเท่าเข้าศึกษาในชั้นปีที่ 3 ใช้เวลาในการศึกษา $2\frac{1}{2}$ ปี และนักศึกษาทั้งสองแผนการศึกษา จะต้องฝึกประสบการณ์วิชาชีพในชั้นปีที่ 4 (กองบริการการศึกษา 2531 : 19)

จากการจัดการฝึกประสบการณ์วิชาชีพในคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย เชียงใหม่ เท่าที่ผ่านมาพบว่า นักศึกษาฝึกสอนในสายวิชาภาษาอังกฤษมีปัญหาหรือข้อบกพร่องในหลาย ๆ ด้าน โดยเฉพาะด้านเทคนิควิธีสอน เป็นต้นว่า นำเข้าสู่บทเรียนไม่เป็น สอนวาทไม่เข้าใจขั้นตอน การสอน ตั้งคำถามไม่เป็น และไม่สามารถสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ (บรรเลง ทรรทรานนท์ 2519 : 9)

ปัญหาด้านเทคนิคการสอนที่เกิดขึ้นนี้ ถึงแม้ว่าจะได้พยายามแก้ไข แต่ก็ยังปรากฏอยู่ ดังที่ประนอม เดชชัย (2532 : 1-2) ได้สรุปปัญหาของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของ

นักศึกษาฝึกสอนวิชาเอกต่าง ๆ รวมถึงนักศึกษาฝึกสอนวิชาเอกภาษาอังกฤษในปีการศึกษา 2531 พบว่าโดยส่วนรวมนักศึกษาฝึกสอนไม่ได้รับการฝึกทักษะทางการสอนอย่างเพียงพอ เมื่อออกไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพรอบโรงเรียนต่าง ๆ จึงมีปัญหา และทำให้นักศึกษาไม่มีคุณภาพการสอนเท่าที่ควร

ปัญหาที่ค้นพบดังกล่าวเป็นปัญหาที่ควรได้รับการแก้ไขโดยเร็ว ทั้งนี้เนื่องจากการที่นักศึกษาฝึกสอนขาดคุณภาพในการสอน ย่อมทำให้เกิดผลเสีย และเป็นอุปสรรคต่อการเรียนการสอน เพราะครูเป็นตัวจักรสำคัญในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เกิดทักษะหรือสร้างทัศนคติที่ดีต่อวิชานั้น ๆ ดังนั้นครูผู้สอนจำเป็นต้องมีประสิทธิภาพในการสอนสูง ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ แมรี ฟินอคเซียโร (Mary Finocchiaro 1974 : 99) ที่ว่า "ครูเป็นตัวประกอบที่สำคัญที่สุดต่อกระบวนการเรียนการสอน ครูควรจะมีเทคนิคที่จะชักชวนหรือเร้าให้เด็กเกิดความสนใจในการเรียน"

เมื่อครูมีความสำคัญดังกล่าว การปรับปรุงการเรียนการสอนให้ได้ผลดีจึงต้องอยู่ที่การปรับปรุงคุณภาพครูเป็นสำคัญ กล่าวคือ ครูควรได้รับการพัฒนาและส่งเสริมให้มีพฤติกรรมการสอนที่พึงประสงค์ พฤติกรรมการสอนเป็นขบวนการสื่อความหมายอย่างหนึ่ง และจุดมุ่งหมายของการสอน คือ การช่วยให้ผู้เรียนเป็นคนมีเหตุผล รู้จักใช้ความคิดอย่างเป็นอิสระ ดังนั้น ภาษาที่ครูใช้กระตุ้นให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิด และจัดระเบียบวิธีการคิดหาเหตุผลหรือแสดงความคิดเห็น จึงมีความสำคัญ การที่จะให้ผู้เรียนได้คิดหรือแสดงเหตุผลในท้องเรียนได้นั้น ครูจะต้องเป็นผู้บอปัญหาให้ผู้เรียนได้ฝึกคิดหรือแสดงความคิดเห็น วิธีการหนึ่งที่ครูเสนอปัญหาให้ผู้เรียนได้ฝึกคิดก็คือ การตั้งคำถามนั่นเอง

จันท์เพ็ญ เชื้อพานิช (2524 : 54) ได้กล่าวถึงประวัติการตั้งคำถามในการเรียนการสอนว่า การตั้งคำถามเป็นวิธีสอนที่มีมาแต่พุทธกาล การศึกษาพุทธปรัชญาในสมัยนั้นใช้วิธีการถาม-ตอบ หรือที่เรียกว่าวิธีปุจฉาวิสัชนา ส่วนในวงการศึกษานานาชาติตะวันตก โสเครตีส (Socrates) นักปราชญ์ชาวกรีกได้นำวิธีการถาม-ตอบไปใช้ในการเรียนการสอน การถาม-ตอบจึงได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของการสอน และมีบทบาทสำคัญต่อกระบวนการเรียนรู้อย่างยิ่งขั้นเป็นลำดับ

ในกระบวนการเรียนการสอน คำถามนับเป็นเครื่องมือที่สำคัญหนึ่งของครู เอ็ม เจ แอชเนอร์ (M.J. Aschner Cited by Meredith D. Gall 1970 : 707) ได้กล่าวถึงบทบาทสำคัญของคำถามว่า การใช้คำถามเป็นพื้นฐานอันหนึ่งซึ่งครูผู้สอนใช้กระตุ้นให้ผู้เรียนคิดและเกิดการเรียนรู้

โรเจอร์ ที คันนิงแฮม (Roger T. Cunningham 1971 : 83-84) ได้ชี้ให้เห็นถึงบทบาทสำคัญของคำถามในการเรียนการสอนว่าคำถามสามารถใช้ในการควบคุมทิศทางพฤติกรรม แก้ไขพฤติกรรมที่ไม่ถูกต้อง และไม่ควรปฏิบัติของผู้เรียน คำถามสามารถช่วยจัดกิจกรรมต่างๆ ในห้องเรียน นับตั้งแต่ริเริ่มการเรียนการสอน จนถึงการประเมินผลการเรียน

ชาอุชัย อาจีนสมาจาร (2529 : 7) ได้กล่าวถึงบทบาทสำคัญของการใช้คำถามในห้องเรียนว่า การใช้คำถามเป็นการสอนบทเรียน เป็นการให้ข้อมูลใหม่ และทดสอบความรู้ที่ได้เรียนมาแล้ว คำถามสามารถช่วยสนับสนุนให้นักเรียนได้แสดงออกอย่างเสรี และรู้จักรวบรวมแนวความคิด เป็นตัวกระตุ้นให้เกิดความอยากรู้อยากเห็นในตัวผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนอยากจะค้นหาความรู้ใหม่ และเป็นประโยชน์ในการชี้ให้เห็นจุดสำคัญของบทเรียน

จากบทบาทของคำถามในหลาย ๆ ด้าน ดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าคำถามที่ใช้ในการเรียนการสอนจึงมีหลายลักษณะ

เจ บี ฮีตัน (J.B. Heaton 1981 : 75-76) เป็นนักการศึกษาทางด้านการศึกษา การสอนภาษาท่านหนึ่ง ที่ให้ความสนใจเกี่ยวกับการใช้คำถามในห้องเรียนและได้จัดแบ่งลักษณะของคำถามตามแนวการจำแนกจุดมุ่งหมายการศึกษาของบลูม (Bloom's Taxonomy of Educational Objectives) ออกเป็น 5 ประเภทคือ

1. คำถามประเภทความจำ (Recall Questions) หมายถึง คำถามที่ต้องการให้นักเรียนบอกชื่อ คำแปล ความหมายข้อเท็จจริง โครงสร้างทางภาษา (ยกตัวอย่าง การจัดหมวดของคำ ประโยค...) เล่าเรื่อง หรือลำดับเหตุการณ์ในเรื่องที่อ่าน

2. คำถามประเภทความเข้าใจ (Comprehension Questions) หมายถึง คำถามที่ต้องการให้นักเรียนตีความหมายของข้อความ คำพูดในบทเรียนให้เป็นคำพูด

ของตนเองในการอธิบายโดยการบอกความหมาย ความแตกต่าง และให้จับใจความหรืออธิบาย ยกตัวอย่างให้ชัดเจน

3. คำถามประเภทการนำไปใช้ (Application Questions) หมายถึง คำถามที่ต้องการให้นักเรียนนำความรู้หรือกฎเกณฑ์ต่าง ๆ และความเข้าใจมาใช้แก้ปัญหาใน สถานการณ์ใหม่หรือคล้ายคลึงกัน

4. คำถามประเภทการสร้างสรรค์ (Invention Questions) หมายถึง คำถามที่ต้องการให้แยกแยะสาเหตุต่าง ๆ ค้นหาความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ และอ้างอิงสิ่งที่ เกี่ยวข้อง รวมถึงจินตนาการ ทำนาย และให้คำตอบเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งไม่ปรากฏในเนื้อหา

5. คำถามประเภทการประเมินค่า (Evaluation Questions) หมายถึง คำถามที่ต้องการให้นักเรียนตัดสินใจ ตีความว่า ถูกต้อง ดี เลว เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยอย่างมี เหตุผล

จะเห็นได้ว่าการจัดคำถาม เป็นประเภทต่าง ๆ ดังกล่าว ได้จัดตามลักษณะการใช้ ความคิดหาเหตุผลในการตอบ โดยมีคำถามตั้งแต่ระดับที่ผู้ตอบใช้ความคิดน้อยไปจนถึงคำถามที่ ผู้ตอบต้องใช้ความคิดเป็นอย่างมากในการตอบคำถาม โดยทั่วไป ครูควรถามคำถามหลาย ๆ แบบ เพราะคำถามแต่ละประเภทให้ประโยชน์ไม่เหมือนกัน คำถามบางประเภทถามความจำ ตรงไปตรงมา ผู้เรียนไม่ต้องใช้ความคิดมาก คำถามบางประเภทช่วยให้เกิดการอภิปราย เปิด โอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นของตนเอง ซึ่งเป็นการฝึกให้ผู้เรียนเป็นคนกล้าแสดง ความคิดเห็น เพื่อให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายหลาย ๆ อย่างของการเรียนการสอน ครูจึงต้องใช้ คำถามหลาย ๆ ประเภท และสิ่งที่สำคัญที่สุด ก็คือ ครูควรถามคำถามประเภทที่ต้องใช้ความคิด มาก ๆ เพราะจุดมุ่งหมายของการศึกษาคือการสอนให้ผู้เรียนเป็นคนรู้จักคิด การสอนให้ผู้เรียน รู้จักคิดจะทำได้โดยการป้อนคำถามให้เขาได้คิดบ่อย ๆ นั้นเอง (ธงชัย ชิวปรีชา 2521 : 2)

การเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศนั้น การใช้คำถามของครู มีความสำคัญกันอย่างมาก เพราะจุดมุ่งหมายของการสอนวิชาภาษาอังกฤษนั้น มุ่งหวังให้ผู้เรียน มีความสามารถใช้ภาษาในการสื่อสารความหมายเป็นสำคัญ การถามถือว่าเป็นรูปของการ สื่อสารระหว่างคน 2 คน โดยผู้ถามต้องการจะทราบบางสิ่งจากผู้ตอบ และผู้ตอบก็จะพยายาม

ตอบในสิ่งที่ตนเองทราบ จากการแลกเปลี่ยนข้อมูลในลักษณะดังกล่าว ทำให้การสื่อสารเกิดขึ้น (Robin M. Hogarth 1982 : 67) ไมเคิล ลอง (Michael Long 1981 : 155) ได้กล่าวเสริมว่า "การใช้คำถามก่อให้เกิดการสนทนา อภิปราย และนำไปสู่การสื่อสารอย่างแท้จริงในห้องเรียนภาษา" นอกจากนี้ ลีโอ เวน เลียร์ (Leo Van Lier 1988 : 222) ได้สรุปว่า การใช้คำถามในห้องเรียนเป็นการให้ข้อมูลให้ผู้เรียนเข้าใจ (Comprehensible Input) ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนที่เริ่มเรียนภาษาสื่อสารในห้องเรียนได้ คำถามจึงเป็นตัวกลางสำคัญที่ก่อให้เกิดการสื่อสาร และพัฒนาการของความสามารถทางภาษาในตัวผู้เรียน ดังนั้นในห้องเรียนภาษาอังกฤษที่เน้นการสอนตามแนวการสื่อสาร ครูควรเห็นความสำคัญของคำถาม และเข้าใจบทบาทของคำถามประเภทต่าง ๆ อย่างถ่องแท้

เจมส์ ดับบลิว โทลเลฟสัน (James W. Tollefson 1989 : 6-7) ได้ศึกษารายงานวิจัยที่เกี่ยวกับการใช้คำถามประเภทต่าง ๆ ในห้องเรียนภาษาที่หนึ่ง พบว่าระดับของคำถามประเภทการใช้ความคิด มีอิทธิพลต่อการตอบสนองของผู้เรียน โทลเลฟสันได้ยกตัวอย่างงานวิจัย เช่น งานวิจัยของ ไอ.เอ. วิลสัน (I.A. Wilson 1973) ที่ได้ศึกษาการใช้คำถามของครู และพบว่าความซับซ้อนของระดับความคิดของคำถามเป็นตัวกำหนดความซับซ้อนของระดับความคิดของคำตอบ ผลงานวิจัยของ เจ ที ดิลลอน (J.T. Dillon 1981) และผลงานวิจัยของ ซี ที สมิธ (C.T. Smith 1978) ก็พบเช่นกันว่า คำถามประเภทการวัดความจำ ซึ่งจัดอยู่ในคำถามประเภทระดับต่ำมักจะได้รับการตอบที่สั้นกว่าคำตอบของคำถามประเภทที่ต้องใช้ความคิดระดับสูง ในงานวิจัยของ อาร์ เอ โคล และ ดี เอ็ม วิลเลียม (R.A. Cole, and D.M. William 1970) ก็พบว่าระดับความคิดของคำถามที่ครูผู้สอนใช้ถามในห้องเรียนเป็นตัวกำหนดระดับความซับซ้อนของโครงสร้างประโยคคำตอบของผู้เรียน โดยทั่ว ๆ ไป คำถามประเภทความจำ ซึ่งจัดอยู่ในคำถามประเภทระดับต่ำมักจะได้รับการตอบแบบสั้น ๆ ที่มีโครงสร้างประโยคไม่ซับซ้อน นอกจากนี้ เดวิด นูแนน (David Nunan 1989 : 10-11) ได้ศึกษางานวิจัยของ ไมเคิล ลอง และ จี ครูกส์ (Michael Long, and G. Crookes 1986) และงานวิจัยของ ซินเทีย บร็อก (Cynthia Brock 1986) ซึ่งได้ศึกษาการใช้คำถามของครูในห้องเรียนภาษาที่สอง พบว่า เมื่อครูสอนภาษาใช้คำถามประเภทอ้างอิง (Referential Questions) ซึ่งเป็นคำถามระดับสูง ผู้เรียนจะตอบสนองด้วยประโยคที่ยาวซึ่งประกอบด้วยข้อความและมีโครงสร้างทางภาษาที่ซับซ้อนกว่าการตอบคำถามประเภทความจำ

จากผลการวิจัยดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า คำถามแต่ละประเภทมีอิทธิพลที่แตกต่างกัน ต่อความคิดของผู้เรียน และกระบวนการเรียนการสอนภาษาเป็นอันมาก

ด้วยเหตุที่คำถาม เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ก่อให้เกิดการสื่อสารในห้องเรียน และระดับของคำถามมีผลกระทบต่อระดับการคิดของผู้เรียน ดังนั้นควรมีการส่งเสริมให้ครูสอนภาษาอังกฤษ โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักศึกษาฝึกสอนผู้ซึ่งกำลังจะประกอบอาชีพการสอนในอนาคต รู้จักใช้คำถามประเภทต่าง ๆ โดยเฉพาะคำถามในระดับสูง แต่ในการทำเช่นนั้นได้นั้นจำเป็นต้องทราบสถานการณ์การใช้คำถามหรือพฤติกรรมการตั้งคำถามทางวาจาที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน แต่เป็นที่น่าเสียดายว่างานวิจัยในประเทศไทยที่เกี่ยวกับพฤติกรรมการสอนของครูมีจำนวนน้อย คือมีเพียง 3.88% ของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ (สุพัฒน์ สุขมลสันต์ 2532 : 174) โดยเฉพาะอย่างยิ่งงานวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมการตั้งคำถามทางวาจามีปรากฏน้อยมาก เท่าที่ปรากฏยังไม่มียานวิจัยที่มุ่งศึกษา เฉพาะพฤติกรรมการตั้งคำถามทางวาจาในห้องเรียนโดยตรง ตัวอย่างเช่น งานวิจัยของ เสน่ห์ สีตลารมณ (2529) มุ่งวิเคราะห์ชนิดของคำถามการอ่านเพื่อความเข้าใจเฉพาะที่ปรากฏในแบบเรียนภาษาอังกฤษ ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย งานวิจัยของอรุณรัตน์ พ่วงทิพากร (2532) มุ่งศึกษาเปรียบเทียบผลของการใช้คำถามระดับต่าง ๆ ที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 ถึงแม้งานวิจัยที่ศึกษาปฏิสัมพันธ์ทางวาจาของผู้สอนกับผู้เรียนที่ปรากฏในห้องเรียน จะศึกษาพฤติกรรมการตั้งคำถาม แต่การศึกษาดังกล่าวไม่ได้มุ่งศึกษาเฉพาะพฤติกรรมการตั้งคำถาม แต่ศึกษาพฤติกรรมการตั้งคำถามเป็นส่วนหนึ่งของพฤติกรรมที่ปรากฏในห้องเรียน เช่น งานวิจัยของ สุภาพร พรทิบูลย์ (2520) ที่วิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ทางวาจาระหว่างนักศึกษาฝึกสอนกับนักเรียนประถมศึกษา งานวิจัยของประสิทธิ์ นรศาสนวัต (2526) ที่วิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ทางวาจาระหว่างครูกับนักเรียนมัธยมศึกษา และงานวิจัยของทองปอน ชินวงศ์ (2530) ที่วิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ทางวาจาของครูกับนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาและเปรียบเทียบพฤติกรรมการตั้งคำถามทางวาจาของนักศึกษาฝึกสอนวิชาภาษาอังกฤษ โปรแกรมหลักสูตรสองปีครึ่งกับหลักสูตรสี่ปี จากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในการสอนวิชาภาษาอังกฤษชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เพื่อนำผลการวิจัยมาเป็นแนวทางในการปรับปรุงคุณภาพของนักศึกษาฝึกสอนผู้ซึ่งจะเป็นครูสอนภาษาอังกฤษในอนาคตต่อไป อนึ่งการที่ผู้วิจัยเลือกระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในการศึกษาคั้งนี้

เพราะเหตุว่าผู้เรียนในระดับดังกล่าวอยู่ในชั้นสูงสุดของระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ย่อมจะแสดงพฤติกรรมได้ตอบทางวาจาโดยใช้ภาษา เป้าหมายได้ชัดเจนกว่าผู้เรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในชั้นอื่น ๆ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการตั้งคำถามทางวาจาของนักศึกษาฝึกสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย เชียงใหม่ โปรแกรมหลักสูตรสองปีครึ่งกับหลักสูตรสี่ปีในการสอนวิชาภาษาอังกฤษ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ประจำภาคปลาย ปีการศึกษา 2532 ในด้านต่าง ๆ คือ

1. ลักษณะคำถาม
2. ทักษะการใช้คำถาม

สมมติฐานของการวิจัย

ประนอม เดชชัย (2518) ได้ทำวิจัยเรื่อง "ปัญหาการฝึกสอนของนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย เชียงใหม่" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาของการฝึกสอน และเปรียบเทียบปัญหาของนักศึกษาหลักสูตรสี่ปีกับนักศึกษาหลักสูตรสองปีครึ่ง โดยส่งแบบสอบถามไปยังนักศึกษาฝึกสอนจำนวน 170 คน ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาของนักศึกษาส่วนใหญ่เกี่ยวกับกระบวนการสอน อุปกรณ์การสอน และการปกครองชั้นเรียน จากการเปรียบเทียบระหว่างกลุ่ม ปรากฏว่านักศึกษาหลักสูตรสี่ปี ประสบปัญหามากกว่านักศึกษาหลักสูตรสองปีครึ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านกระบวนการสอน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01

จากผลการวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานว่า :

1. นักศึกษาฝึกสอนโปรแกรมหลักสูตรสองปีครึ่งจะใช้ลักษณะคำถามในปริมาณที่แตกต่างจากปริมาณลักษณะคำถามของนักศึกษาฝึกสอนโปรแกรมหลักสูตรสี่ปี อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05
2. นักศึกษาฝึกสอนโปรแกรมหลักสูตรสองปีครึ่งจะใช้ทักษะการใช้คำถามในปริมาณที่แตกต่างจากปริมาณทักษะการใช้คำถามของนักศึกษาฝึกสอนโปรแกรมหลักสูตรสี่ปีอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือนักศึกษาฝึกสอนชั้นปีที่ 4 โปรแกรมหลักสูตรสองปีครึ่ง และหลักสูตรสี่ปี วิชาเอกภาษาอังกฤษ จากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ที่กำลังฝึกสอนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ในจังหวัดเชียงใหม่ ประจำภาคปลาย ปีการศึกษา 2532
2. การวิจัยครั้งนี้ไม่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ ในโรงเรียน เช่น ขนาด และที่ตั้งของโรงเรียน เป็นต้น

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. พฤติกรรมการตั้งคำถามทางวาจาของนักศึกษาฝึกสอนโปรแกรมหลักสูตรสองปีครึ่ง กับหลักสูตรสี่ปี ในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษที่ผู้วิจัยสังเกต และบันทึกนั้นถือว่าเป็นการแสดงออกตามธรรมชาติของการเรียนการสอน และเป็นตัวอย่างที่เพียงพอของพฤติกรรมการตั้งคำถามทางวาจาของนักศึกษาฝึกสอน
2. นักศึกษาฝึกสอนโปรแกรมหลักสูตรสองปีครึ่ง และหลักสูตรสี่ปีได้เรียนวิชาวิธีสอนภาษาอังกฤษในระดับมัธยมศึกษาในกลุ่มอาจารย์ผู้สอนเดียวกัน และขณะทำการฝึกสอนนักศึกษาฝึกสอนทุกคนได้ทำแผนการสอนในแนวเดียวกัน

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

พฤติกรรมการตั้งคำถามทางวาจา หมายถึง การแสดงออกด้วยคำพูดเพื่อให้ได้มาซึ่งคำตอบ ซึ่งประกอบด้วยลักษณะคำถามและทักษะการใช้คำถาม ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

ก. ลักษณะคำถาม หมายถึง ลักษณะต่าง ๆ ของคำถามที่นักศึกษาฝึกสอนใช้ถามในห้องเรียน ซึ่งจัดแบ่งเป็น 5 ประเภทตามแนวคิดของ เจ.บี ฮีตัน (J.B.Heaton)

1. คำถามประเภทความจำ (Recall Questions) หมายถึง คำถามที่ต้องการให้นักเรียนบอกชื่อ คำแปล ความหมายข้อเท็จจริง โครงสร้างของภาษา (ยกตัวอย่างการจัดหมวดของคำ ประโยค...) เล่าเรื่อง หรือลำดับเหตุการณ์ในเรื่องที่อ่าน
2. คำถามประเภทความเข้าใจ (Comprehension Questions) หมายถึง คำถามที่ต้องการให้นักเรียนตีความหมายของข้อความคำพูดในบทเรียนให้เป็นคำพูดของตนเอง ในการอธิบายโดยการบอกความหมาย ความแตกต่าง และให้จับใจความหรืออธิบายยกตัวอย่างให้ชัดเจน

3. คำถามประเภทการนำไปใช้(Application Questions) หมายถึง คำถามที่ต้องการให้นักเรียนนำความรู้หรือกฎเกณฑ์ต่าง ๆ และความเข้าใจมาใช้แก้ปัญหาในสถานการณ์ใหม่หรือคล้ายคลึงกัน

4. คำถามประเภทการสร้างสรรค์(Invention Questions) หมายถึง คำถามที่ต้องการให้นักเรียนแยกแยะสาเหตุต่าง ๆ ค้นหาความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ และอ้างถึงสิ่งที่เกี่ยวข้องรวมถึงจินตนาการทำนาย และให้คำตอบเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งไม่ปรากฏในเนื้อหา

5. คำถามประเภทการประเมินค่า(Evaluation Questions) หมายถึง คำถามที่ต้องการให้นักเรียนตัดสินตีความว่า ถูกต้อง ดี เลว เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย อย่างมีเหตุผล

ข. ทักษะการใช้คำถาม หมายถึง วิธีการต่าง ๆ ที่ใช้ประกอบการถาม เพื่อให้ได้มาซึ่งคำตอบ ได้แก่

1. ทักษะการใช้คำถามประเภทเรียกชื่อนักเรียนก่อนตั้งคำถาม
2. ทักษะการใช้คำถามประเภทเรียกชื่อนักเรียนหลังตั้งคำถาม
3. ทักษะการใช้คำถามประเภทถามคำถามให้นักเรียนตอบพร้อมกันทั้งชั้น
4. ทักษะการใช้คำถามประเภทถามแล้วเว้นระยะให้นักเรียนตอบคำถาม
5. ทักษะการใช้คำถามประเภททบทวนคำถาม
6. ทักษะการใช้คำถามประเภททวนคำถามตนเอง
7. ทักษะการใช้คำถามประเภทแนะแนวทางหรือคำตอบทันที
8. ทักษะการใช้คำถามประเภทเปิดโอกาสให้นักเรียนหลายคนตอบคำถามเดียวกัน
9. ทักษะการใช้คำถามประเภทตอบคำถามตนเอง
10. ทักษะการใช้คำถามประเภทเปิดโอกาสให้นักเรียนตอบคำถามใหม่
11. ทักษะการใช้คำถามประเภทชมเชยนักเรียนเมื่อตอบคำถามได้
12. ทักษะการใช้คำถามประเภททวนคำตอบของนักเรียนอย่างล่อย ๆ
13. ทักษะการใช้คำถามประเภทแก้ไขคำตอบของนักเรียน

นักศึกษาฝึกสอนหลักสูตรสองปีครึ่ง และหลักสูตรสี่ปี หมายถึง นักศึกษาชั้นปีที่ 4 วิชาเอกภาษาอังกฤษที่กำลังศึกษาตามหลักสูตรสองปีครึ่ง และหลักสูตรสี่ปี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ที่กำลังฝึกสอนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ในจังหวัดเชียงใหม่ ประจำปีการศึกษา 2532

หลักสูตรสองปีครึ่ง หมายถึง แผนการศึกษาสำหรับนักศึกษาวุฒินุปรียญหรือเทียบเท่าเข้าศึกษาในชั้นปีที่ 3 ใช้เวลาในการศึกษา $2\frac{1}{2}$ ปี

หลักสูตรสี่ปี หมายถึง แผนการศึกษาสำหรับนักศึกษาวุฒิมัธยมศึกษาปีที่ 6 หรือเทียบเท่าเข้าศึกษาในชั้นปีที่ 1 ใช้เวลาในการศึกษา 4 ปี

วิชาภาษาอังกฤษ หมายถึง วิชาภาษาอังกฤษ อ.016 ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 โดยใช้หนังสือเรียนภาษาอังกฤษ Odyssey : A Communicative Course in English, Book 3 ตั้งแต่บทที่ 9-12

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้บริหารปรับปรุงเนื้อหาวิชาในกระบวนวิชา ศ.ม. 450 : วิธีสอนภาษาอังกฤษในระดับมัธยมศึกษา(ED.SEC. 450 : Teaching of English in Secondary School) เฉพาะที่เกี่ยวกับพฤติกรรมการตั้งคำถามทางวาจาในการเรียนการสอน เพื่อให้นักศึกษามีความรู้ ความเข้าใจ และได้รับการฝึกฝนในด้านการใช้คำถามประเภทต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคำถามประเภทระดับสูง และทักษะการใช้คำถามที่ควรปฏิบัติในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ นอกเหนือจากความรู้เบื้องต้นที่เกี่ยวกับพฤติกรรมการตั้งคำถามทางวาจาในกระบวนวิชา ศ.ม.300 : หลัก-วิธีการสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา(ED.SEC. 300 : Teaching and Learning Strategies in Secondary School)
2. เพื่อเป็นแนวทางแก่ครูที่เลี้ยง อาจารย์นิเทศก์ ในการพิจารณาปรับปรุงการนิเทศการสอนที่เกี่ยวกับพฤติกรรมการตั้งคำถามทางวาจาของนักศึกษาฝึกสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
3. เพื่อเป็นแนวทางในการวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมการตั้งคำถามทางวาจาในด้านอื่น ๆ ต่อไป